

BİR ŞAİR OLARAK CELÂL SİLAY'IN ŞİİR ÜZERİNE GÖRÜŞLERİ

Dr. Öğr. Gör. Erol GÖKŞEN*

ÖZ

Tanzimat'tan itibaren Türk şiiri yörüngesini değiştirerek Batı etkisinde değişmeye başlamıştır. Bu dönemden itibaren şairler poetik yazılar yazmış, hem kendi şiirleriyle hem de diğer şairlerin şiirleriyle ilgili görüşler sunmuştur. Şinasi ile başlayan bu süreç Namık Kemal'le devam etmiş; Ziya Paşa, Recaizade Mahmut Ekrem gibi isimlerin ardından Edebiyat-ı Cedide döneminde Tefik Fikret ve Cenap Şahabettin başta olmak üzere pek çok şair, şiir hakkında yazılar yayımlamış, II. Meşrutiyet devrinde ise Ahmet Haşim ve Yahya Kemal şiir üzerine en çok değerlendirmelerde bulunan isimlerden olmuşlardır. Bu dönemde ölçü ve uyak meselesi, dilin kullanımı, ahenk, yoğunluk, müzikalite gibi konular şiir üzerine düşünen isimlerin en çok üzerinde durdukları konulardandır. Cumhuriyet'in ilk kuşağıyla beraber şairlerin sanat anlayışları da farklılaşacaktır, bu durumu onların şiir hakkındaki yazılarında da görmek mümkündür. Bu dönemde şiir üzerinde değerlendirmelerde bulunan ve poetik yazılar yazan isimlerin başında Celâl Sılay gelmektedir. 1930'lu yılların ortalarına gelindiğinde şiirleriyle ön plana çıkan Celâl Sılay, 1940'lı yıllardan 1970'e kadar dergilerin "Şiir Köşesi"nde kendisine gelen şiirleri değerlendirdiği gibi pek çok gazete ve derginin sayfalarında da şiir hakkında yorumlarda bulunur. Ancak Celâl Sılay'ın şiirleri üzerine çalışmalar yapılmış olsa bile şiir üzerine görüşleri ile ilgili herhangi bir inceleme kaleme alınmamıştır. Dolayısıyla bu yazının temel konusunu Celâl Sılay'ın şiir eleştirileri oluşturacaktır. Bu çalışmada Celâl Sılay'ın Türk şiiriyle ilgili pek çok farklı konudaki görüşleri incelenecek, 1930'lardan 70'li yıllara kadar Türk şiir eleştirisine katkıları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Celâl Sılay, şiir, şair, Türk şiiri, Türk şairi

CELAL SİLAY'S OPINION AS A POET ON POETRY

ABSTRACT

Since the Tanzimat Reform era, Turkish poetry has changed its direction being influenced by the West. From that time on, poets have written poetic writings and presented point of view from both their own poetry and other poets' poetry. This era which started with Şinasi, continued Namık Kemal; after names like Ziya Paşa, Recaizade Mahmut Ekrem; in the Edebiyat-ı Cedide era mainly Tefik Fikret and Cenap Şahabettin published articles about poetry; and after the II. Constitutionalism period Ahmet Haşim and Yahya Kemal were among the names that made the most evaluations on poetry. Celâl Sılay was one of the names who made evaluations on poetry and wrote poetic writings during this period. With the first generation of the Public Era, the understanding of art changed which is possible to see in articles and poetry. In this area, Celâl Sılay is the person who talks about poetry and writes poetic writings the most. Celâl Sılay who was the most notable person with his poetry in the middle of 1930s not only evaluated the poems that were sent to him from the 1940s to 1970s in the "Poetry Columns" of magazines but also commented on poetry in many media outlets. However, although many people studied Celâl Sılay's poetry, none has studied Celâl Sılay's views on poetry yet. Therefore the main subject of this article is to study Celal Sılay as a poetry critic. In this study Celâl Sılay's views on many aspects of Turkish poetry will be investigated and his contributions to Turkish poetry from 1930s to 1970s evaluated.

* Hacettepe Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜ TÖMER), erolgoksen@hacettepe.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-7051-5825

Keywords: Celâl Sılay, poetry, poet, Turkish poetry, Turkish poet

GİRİŞ

1914 yılında Bursa’da doğan Celâl Sılay, genç denilebilecek bir yaşta ilk şiir kitabını yayımlar. 1934 yılında basılan *Çöl Yolcuları* adlı kitabını aynı yıl yazdığı *Dört Kapı* adlı eseri takip eder. Ardından 1935 ve 1937 yılları arasında dört şiir kitabı daha basılır. Şiir serüvenine hızlı başlayan şair, Işıklar Askeri Lisesi ve Kuleli Askerî Lisesi’ne gitse de eğitimini sürdüremez. Şair mizacından olsa gerek herhangi bir işte daimî kalmaz.¹ Yine bu yıllarda İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünde Mustafa Şekip Tunç ve Hilmi Ziya Ülken’in derslerini takip eder. Dahası hayatını gazetecilikle kazanmaya çalıştığı gibi yayıncılık işine de girer. Onun yayıncılık hayatı ise dergi çıkarma faaliyetleri ile başlar. O da Cemal Süreya gibi her fırsatta yeni bir dergi yayımlama peşine düşer. İlk olarak 1944 yılında 4 sayı süren *İşte* adlı dergiyle yayıncılık hayatına girer. 1952’de çıkarmaya başladığı *Doğu-Batı* dergisinin yayın hayatı kimi zaman sekteye uğrasa da 1956 yılına kadar sürer. Yine 1956’da çıkardığı *Es’inin* ise ömrü ancak 15 sayı olur. 1963 yılında ise diğer bütün dergilerinden uzun soluklu olan, dokuz yılda 105 sayıya ulaşan *Yeni İnsan*’ı çıkarır.

Celâl Sılay, sadece dergi çıkaran ve yayınevi kuran bir yayıncı değil, aynı zamanda pek çok gazetede günlük yazılar kaleme alan bir gazetecidir. Günlük gazete yazılarında daha çok “Ahmet Selami Sel” müstearını kullanmasına karşın edebiyat, kültür, sanatla ilgili gazete ve dergilerdeki yazılarında ise kendi ismini tercih eder. Kendi çıkardığı dergiler haricinde *Uludağ*, *Yücel*, *Büyük Doğu*, *Çağrı*, *BP*, *Millet*, *Sözcü*, *Siyaset*, *Beş Sanat* gibi dergilerde yazıları görünür. Dahası *Her Hafta* adlı popüler dergide “Haftanın Şairleri” köşesini hazırladığı gibi 1948 yılında gittiği Fransa’da bu ülkeye dair izlenimlerini de okuyucuyla paylaşır.

Celâl Sılay’ın ismi ilk olarak 1937 yılında doğduğu şehir olan Bursa’nın önemli gazetelerinden *Açık Ses*’te görünür. Burada birkaç yazı neşreder. Esas olarak gazeteciliğe Nurullah Ulutaş’a göre 1940-1944 yılları arasında yazılar yazdığı *Vatan* gazetesinde başlar (2000: 2). 1944 yılında *Tasvir* gazetesinde birkaç yazı neşreden şair, 1948 yılında ise bir süre *Akın* gazetesi için yazılar kaleme alır. 1950-1951 yıllarında ise genel yayın yönetmenliğini de üstlendiği *Türkiye Ticaret Postası*’nda yazılar yayımlamasına karşın hâlâ herhangi bir gazetede köşesi yoktur. Ancak 1953 yılına gelindiğinde 1956 yılına kadar yazacağı *Yeni Memleket*’te bir köşe sahibi olur.² Aynı yıllarda *Yeni İstanbul* gazetesinde de şiir ve yazıları neşrolunur. 1958 yılının ilk aylarında *Yeni Gazete*’de günlük yazılar ve kültür ve sanat dünyasına dair yazılar kalem alır.³ Aynı yılın son aylarında bu defa *Her Gün* gazetesine geçer ve orada 1960 yılına kadar çalışır.⁴ 1961 ile 1962 arasında ise *Vatan* gazetesinde yazıları yayımlanır.⁵ 1962’den ölümüne kadar olan süreçte edebiyatla ilgili yazılarının yanı sıra modern

¹ Celâl Sılay’ın şair mizacı üzerinde arkadaşı Haldun Taner de durmaktadır. Haldun Taner, *Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil* kitabında “sırtık bir küskün” olarak tanıttığı Celâl Sılay’ın aşırı duygulu bir insan olarak değerlendirir: “Her şair için doğal olan bir duygululuğun çok ötesinde, fenomenal denebilecek bir içsezisi vardı” (2019: 48).

² Celâl Sılay’ın *Yeni Memleket*’teki ilk yazısı 22 Ağustos 1953 olup son yazısı 9 Mayıs 1956’dır.

³ Celâl Sılay’ın *Yeni Gazete*’deki ilk yazısı 25 Ocak 1958 olup son yazısı 29 Ağustos 1958’dir.

⁴ Celâl Sılay’ın *Her Gün*’deki ilk yazısı 19 Aralık 1958 olup son yazısı ise 19 Ağustos 1960’tır.

⁵ Celâl Sılay’ın *Vatan*’daki ilk yazısı 8 Temmuz 1961 olup son yazısı 11 Ocak 1962’dir.

insanın sorunları, teknolojinin zararları gibi farklı alanlardaki yazılarını *ise daha çok Yeni İnsan* dergisinde yayımlar. Dolayısıyla 1950'den itibaren özellikle bilim ve teknolojinin insan üzerindeki etkisi gibi sorunlara değinir. Bu konudaki düşüncelerinin bilimsel olarak altyapısı sağlam olmasa bile teknoloji ve bilime olan ilgisi dikkat çekici düzeydedir. Bütün bunlarla birlikte Celâl Sılay, esasında bir şairdir ve şiir üzerine görüşlerini de çoğunlukla dergilerde olmak üzere gazete sayfalarında yayınlamış, dönemin şiir eleştirisine önemli katkılar sunmuştur. Aşağıda onun “şiir”, “şair”, “Türk şiiri” ve “Türk şairi” ile ilgili konulardaki görüşleri değerlendirilecektir.

Şiirde İçerik ve Biçim Üzerine Düşünceleri

1930'lu yılların ortalarında şiir dünyasına adım atan Celâl Sılay, belli bir görüş etrafında toplanan şair gruplarına veya herhangi bir edebî harekete dâhil olmamıştır. Nitekim kendi şiir evrenini kurmaya çalışan şair, belirli bir ideolojinin görüşlerini de benimsemeyiz. Celâl Sılay, sadece şiir vadisinde değil, şiir eleştirisinde de müstakil bir duruş sergiler. Sözü geçen konuda Oktay Akbal da benzer görüştedir: “Her türlü sanat topluluklarının, arkadaşlıklarının dışında kalmıştı. Bunu belki de özellikle istiyordu. ‘Tek’ olmak onda bir tutkuydu. Kimseye benzememek, kendi şiirlerinin çerçevesi içinde yaşamak, yazmak.” (1986: 2). Bu yüzden onun şiire bakışı, yaşadığı dönem içinde diğer şairlerin sanat anlayışlarından farklıdır.

Eldeki kaynaklara göre Celâl Sılay'ın şiir üzerine görüşlerine yer verdiği ilk yazı *Ebedî Renkler* adındaki şiir kitabının girişine koyduğu “Peyami Safa ve Yusuf Ziya'ya Diyorum ki” yazısı ile hemen ardından gelen “Bence Şiir” başlıklı kısa yazıdır. Celâl Sılay'ın ilk şiir kitaplarından biri olan *Ebedî Renkler*, esasında şairin sadece şiirlerine yer vermez, girişindeki yazılar dolayısıyla bir itirazı da içerir. Öyle ki edebiyat camiası tarafından dikkate alınan önemli isimlerden Peyami Safa ve Yusuf Ziya'yı odağına alan Celâl Sılay, onların genç şairlere karşı sert ve yanlış tutumlarını eleştirir. Bu bağlamda *Ebedî Renkler*'i hem bir şiir kitabı hem de şairin manifestosunu içeren poetik bir metin olarak da değerlendirmek mümkündür.

Bu kitaptaki itirazlara bakıldığında Celâl Sılay, Peyami Safa'nın *Kültür Haftası* dergisindeki yazısını hedef alır. Peyami Safa, söz konusu dergideki “İşkembey Kübra” yazısıyla son yıllarda pek çok gencin kumbarasını boşaltarak üç dört formalık şiir kitabı çıkardığını belirtir ve bu durumun yanlışlığına vurgu yapar (1936: 182). Celâl Sılay, sadece Peyami Safa'yı eleştirmez; *Son Posta* gazetesinde “En Kuvvetli Şair, Romancı ve Hikâyecimiz Kim?” adıyla Naci Sadullah'ın başlattığı ankete katılan Yusuf Ziya'nın görüşlerini de eksik bulur. Yusuf Ziya, Türk edebiyatının son yıllarını değerlendirirken Naci Sadullah'ın “Nâzım Hikmet'ten sonra gelenler?” sorusuna “Nâzım Hikmet'ten sonra ağız kalabalığından başka ne geldi!” çıkışında bulunur (1936: 7). Celâl Sılay ise Peyami Safa ve Yusuf Ziya gibi dönemin iki önemli isminin söz konusu kesin hükümlerine karşı çıkar ve yeni şairlerin önünü kesmeye yönelik bu görüşlere itiraz eder. Ona göre şiirin ne yönde şekil alacağına okurun karar vermesi gerekir (Sılay 1936: 3).

Celâl Sılay *Ebedî Renkler* kitabının “Bence Şiir” başlıklı kısmında bu defa kendi şiir dünyasının kapılarını açar. O, şiirin kaynağı olarak tabiattaki sesleri, renkleri görmektedir. Ona göre şiir, bu araçların yardımıyla zihinde şekillendirilip hayal gücünde düşünce ile yoğrulduktan sonra hissin süzgecinden geçer ve bir musiki haline gelir.

Celâl Sılay'ın bu dönemde Ahmet Haşim etkisinde olduğunu söylemek mümkündür. Sembolizm ile empresyonizmden beslenen bir şair olarak Ahmet Haşim'in şiirin kaynağını tabiattan seçmesi, hayal gücünden ilham alması ve musikinin imkânlarından yararlanması Celâl Sılay'ın estetik anlayışının da temelini oluşturur. 1940'lı yılların ikinci yarısından itibaren Celâl Sılay'ın şiir görüşünde farklılıklar göze çarpmaya başlar. Esasında bu değişikliği Sabahattin Kudret Aksal, şairin yaşadığı çevreyi değiştirmesine bağlar:

Celâl Sılay'la aşağı yukarı aynı yıllarda edebiyata girdik. Gerçi daha önceleri de, doğup büyüdüğü kentte, Bursa'da birkaç kitap yayınlamıştı, ama onları daha sonra yayınladıklarının yanında kalem denemeleri sayardı. Edebiyata girmek demek, kuşkusuz bir yayın yaşamına girmek, adını dergilerde, şurda burda göstermek, adından biraz da söz ettirmek demektir. Edebiyata girmenin bir başka, bütün bunlarla birlikte bir başka anlamı da vardır ki o da, edebiyat çevresine ya da çevrelere girmek, o günlerin geçer akçe kahvelerinde, meyhanelerinde, nerelerde toplanıyorsa oralarda görünmek, edebiyatçılar topluluğuna katılmaktır (Aksal 1975: 11).

Sabahattin Kudret'in de dediği gibi Celâl Sılay'ın İstanbul'a gelerek İstanbul'un kültürel atmosferini soluması, ünlü yazar ve şairlerle tanışması onun şiiri ve şiir görüşü üzerinde önemli değişimlere sebep olur. 1930'lu yıllarda şiirin tabiattan ilham alınarak yazılacağı düşüncesiyle hareket eden şair, girdiği edebiyat ortamının da etkisiyle 1940'lı yılların ortalarından itibaren bu görüşlerinden vazgeçer. Bu durumu Celâl Sılay'ın İstanbul'a geldikten sonra çıkaracağı şiir kitaplarından görmek de mümkündür. Öyle ki 1948'de çıkardığı *Boşlukta Duran Taş* adlı şiir kitabından sonra suskunluğa gömülen şair, 1956'da *Zaman ile Yarış*'ı yayımlar. Bu sekiz yıllık süre içerisinde şiiri alımlaması yavaş yavaş değiştiği gibi onu değerlendirme biçimi de farklılaşmıştır. Bunu 1950'li yılların başlarından itibaren kaleme aldığı değerlendirme yazılarından takip etmek mümkündür. Bilindiği gibi Sılay, 1950'li yılların başında Celâl Sılay, *Her Hafta* dergisinin şiir sayfasını yönetir. Her sayıda kendisine gelen şiirlerin –kimi zaman kısa ifadelerle de olsa– değerlendirmesini yaptığı gibi yer yer bir şiirin nasıl olması gerektiği üzerinde de konuşur. Onun bu kısa yorumlarından şiire bakışını görmek mümkündür. Aşağıdaki satırlarda da görüleceği üzere o, şiirin “göz”, “kulak” ve “ruh” üçlüsüne hitap etmesi gerektiğini savunmaktadır. Ancak bu üçlüyü harekete geçirebilen kelimeler şiir olmayı hak edecektir:

[Ş]iir, gözden veya kulaktan içimize girip, daha manâsını tanımlamağa kalmadan bizi yeni bir tahassüsle ürpertecek kadar kuvvetli olmak zorundadır. Bu güzelliğe erişemedikçe, mısra hâlinde dizilmiş yazılar herhangi bir sözden ibaret kalır (Sılay 1950: 19).

Bir başka şiir değerlendirmesinde ise şiirin olmazsa olmazları arasında “göz”, “kulak”, “ruh” üçlüsünü gösteren ve dolayısıyla ahenk kavramına vurgu yapan Celâl Sılay, bütün bunlara “düşünce”yi de ekler. Şiirin hayallerle yazılmasını doğru bulmaz, nitekim hayattan kaleme akan kelimelerle hayalden beslenen kelimelerin birbirine benzemediklerini söyler. Şiir için ilk şart bireyin kendi duygularını dinlemesi ve bunları ifade etmesidir. Bununla beraber, “kalemler[in] kalpten kafaya doğru” yükselmesi gerekir. O, şiirin zihin süzgecinden geçirilerek tamamlanması taraftarıdır. Celâl Sılay bu düşüncelerini *Yirminci Asır* adlı dergide de tekrarlayarak yeni sanatın, dolayısıyla şiirin “düşünce” ile kurulduğunu söyler (Sılay 1956: 9).

Celâl Sılay'ın "düşünce" ile kurduğu yakın temas, onun şiirlerini değerlendiren yazarların da dikkatini çekmiştir. Bu yazarlardan biri olan Ebubekir Eroğlu *Diriliş* dergisindeki yazısında Sılay'ın şiirini ele alırken metafizik kavramlarla kurduğu şiir tarzının temelinde soru sormanın yattığını belirtir ki bu da şiirin düşünce ile yakın temas halinde olduğunu kanıtlamaktadır:

Celâl Sılay'ın şiiri, başlangıçta, fizik ötesine ait kavramların cezbesiyle sarsılmış bir ilhamın şiiridir. Din kavramlarıyla dışarda kalmış bir yakınlık içinde ilgilenir. İnsanla ruhu arasında, eşyayla sırrı arasında, tabiatla ötesi arasında gidip gelir. Bu şiirin gerisinde bir "ideler dünyası" ukdesi var gibidir. Bu dünyada kapalılıklar içindedir. Bir sorudur. Bu şiirin görevi sanki yalnızca bir soru sormaktır. Ancak, belirsizliklerden kendini o derece kurtaramaz ki sormak istediğinin boyutları karşısında şiir aciz kalır (1974: 96).

Ebubekir Eroğlu'na göre Celâl Sılay, sorduğu sorularla varlığı, evreni sorgulamaktadır. Eroğlu gibi Şükran Kurdakul da benzer görüşleri paylaşır ve onun şiirini "Kendini ev, sokak, eşya sınırları içinde kapanmış gibi duyan insanın varlık ve hiçlik sorunlarına sorarak yaklaşma çabası" olarak görür (1994: 15). Bu konudaki bir başka görüş de şairin arkadaşı Fevzi Halıcı'dan gelir. Fevzi Halıcı da onun şiirinde "düşüncenin ve felsefi görüşün ağır bastığı" üzerinde durmuştur (1991: 336).

Yukarıdaki satırlarda Celâl Sılay'ın şiire dair hükümlerinin değişmesi onun İstanbul ile farklılaşan sosyal ve kültürel ortamı ile ilişkilendirilmiştir. Bu yorum doğru olmakla birlikte dönemin yaşantısı, sosyal ve siyasal atmosferi ele alınmazsa eksik kalacaktır. Hem İkinci Dünya Savaşı'nın etkisi hem de bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler beraberinde yeni bir insan tipini getirmiştir. Bu yeni insan tipi tüm duygulardan yoksun, mekanikleşmiş, çağına, toplumuna yabancılaşmış bir varlıktır. Bu bağlamda Celâl Sılay da çağıyla ilgili konuşarak bilim ve teknolojideki gelişmelerin insan hayatını manipüle ettiğini ve bu durumun şiir gibi insanın duygusal yönünü besleyen sanatları gözden düşürme tehlikesi doğurduğunu vurgular. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, insanı etki altına alabilmenin yolunu "göz" ile bulmuştur. Örneğin sinema, görsel, işitsel, dramatik sanatları bir terkip haline getirmiş bir "göz sanatı"dır. "Şuurla doğrudan doğruya" ilgili olan şiir ise bu açıdan geri planda kalmaktadır (Sılay 1955: 2). Dolayısıyla bilim ve teknolojinin varlığı diğer sanat türleri içerisinde belki de en fazla şiirin varlığını tehlikeye atmıştır. Fakat Sılay, şiirin kendi sınırları içerisinde kaldığı varlığını koruyabileceği görüşündedir. Dahası Sılay, şiirin sadece kelimeden ibaret olmadığını, onun temsil ettiği duygunun ve dolayısıyla vermek istediği mesajın da önemli olduğunu söyler. Bu noktada modern çağın şairlerinin sesini duyurabilmesi için yeni yöntemlere, orijinal bir söyleyiş biçimine ihtiyaçları vardır.

Celâl Sılay şiir üzerine görüşlerine Türk şiirini değerlendirdiği yazılarında da yer vermiş, böylece şiirin yapısının ve içeriğinin nasıl olması gerektiği konusunda yorumlarda bulunmuştur. Onun için yazılan bir manzumenin "gerçek şiir" olabilmesi için "düşünce ile ses", "duygu ile ses", "konu ile ses" arasında ahenk olmalıdır. Gerçek şiirde ses, soyut bir yapıya sahiptir. Sesin sözü aşması "sezgisel" denilebilecek bir "sesleniş" i oluşturur. Gerçek şiir "sezginin dili"ni aşarak kendine bulduğu "biçim" ile ortaya çıkar (Sılay 1969: 43). Ancak sezginin sözcüğe dökülüşü şiir için yeterli değildir. Şair her bir kelime üzerinde uzun uzun düşünerek birbiriyle bağlantı kurduğu kelimeleri

ancak sanatçı kimliği ile kişileştirecektir. Zira şiir, sanatçının kendi kimliğidir. 1950'li yılların başındaki bu görüşlerine 1950'lerin sonuna doğru "us"u da dâhil edecektir. Zira hiçbir sanat dalının doğrudan doğruya akıl ile ilişkili değilse de şiirin akıl ile ilişkisi olması gerektiğine inanır.

Celâl Sılay, her ne kadar şiirin içeriğini önemseydiğini söylese de şiirin içeriği hakkında konuşmaz, onu biçimle birlikte ele alır. Ona göre şiirin asli unsuru kelimedir. Kelimeler dikkatli bir seçme işine tabi tutulmalıdır. Dahası sanatların en zoru olan şiirin dil ile sağlam bir bağ oluşturabilmesi için şair, kelimenin üzerinde tam bir egemenlik kurmalıdır. Ayrıca Türk dilinin değişen yapısı gereği dile sürekli yeni kelimeler girmektedir ve bu konuda şairlere önemli görevler düşmektedir. Dile giren her yeni kelime "cansız"dır ve "can verme" işini şairin üstlenmesi gerekir. Şiir sanatının malzemesi dildir, dolayısıyla kelimeler şiir sanatını meydana getiren yapı taşlarıdır. Şair her kelime üzerinde "kuyumcu" titizliğiyle durmalı, bir kuyumcu gibi onun değerini ortaya çıkarmalıdır:

Şiir bir kelime sanatıdır. Her kelime üzerinde bir kuyumcu itinası ile işlemek icâp eder. Buna şiirin şekli diyoruz. Şekil, mimârîde heykelde olduğu gibi, eserin dış yapısını meydana getirir. Bu yapıda gösterilen ustalık, ne kadar mükemmel olursa, sanatların en nazlısı olan şiirde de, sanatkârlık o denli kuvvetli olur (Sılay 1950:19).

Celâl Sılay, şiirin belli bir formunun olmasını da şart koşturmuştur. Kendi şiirlerinde de zamanla serbest nazmı benimsemiştir. Dahası, düzyazıda da serbest nazım kullanılmasından yanadır. Ancak serbest nazımın da kendine göre kuralları vardır, zira şiirde serbest nazım kullanılıyorsa iç ahengin olması da zaruridir. Bu iç ahengi kurabilmek de kelimelerin müzikalitesi ile ilintilidir. Dolayısıyla serbest nazım, şiirin sadece şeklini kuran dış yapısını değil, ahengi veren iç yapısını da oluşturmaktadır.

Celâl Sılay'a göre bir sanat eseri meydana getirmek için –ki burada buna şiir demek mümkündür– öncelikle güzelliğin peşine düşülmesi gerekmektedir. Sezgi hâlinde gelen duygu ya da düşünce sanatçıya bir tür "biçim" olarak geçer. Bu biçim, şiir sanatının çekirdeğini; dolayısıyla "imajı" oluşturmaktadır. Kültür ile harmanlanarak düzene konulacak olan bu "imaj", sanatçının estetik zevkinin süzgecinden geçirilir ve böylelikle eserin temeli atılmış olur. Bu bağlamda Celâl Sılay, şiirin yaratılma aşamalarından yola çıkarken bir sanat eseri nasıl üretilir sorusuna da cevap vermiş olur:

Önce çekirdek imaj, kelimeler arası bir dokunun tezgâhına konulur; bu dokunun önemi, iki yönlü olmasında, birinin sanat, ötekinin sanatla başarılması işindedir. Kelimeleri birbirine ısındırarak olan zımk, işin tezgâhında yapılırken, kelimeler üstü bir mıknaş ile hoş kelimeleri ayıklamak, seçmek sanatçının işidir; eser, burada, yaratıcı muhayyile laboratuvarına devrolunur.

Varılacak olan kompozisyonun bütünü, ister resimde, ister müzikte, ister şiirde olsun estetik güzelliğin başarılmasıdır ki, sanat eseri de, budur (Sılay 1955: 2).

Görüldüğü üzere kelimelerin estetik ölçütlere göre seçilme işlemi, sanat eserinin yaratılmasının ilk basamağıdır. Bu yazıdan bir yıl sonra kaleme aldığı "Şiirin Dar Kapısı" adlı yazısında ise şiirin yaratılma sürecinde ilk aşama olarak şiirin kaynağını da

oluşturan “öz”ü görmüş; bunu biçimle birleştirmek gerektiğini söylemiştir. Dahası genç şairleri öz ile biçimi ayırdıkları için de eleştirmiştir:

Şiirin mayası olan “öz”e gelince, bunun, duygusunda biçiminde gizli olduğunu kavramaları için gereken sanatçı gücüne ermedikleri için öz ile biçimi ayrı anlamlarda aradılar, öyle duygudan ya da düşünceden gelsin, bir şiirin biçim kuruluşu, önce özün, sanatçının yaratıcı gücü içinde formunu bulacağını bilemediler (Sılay 1956: 9).

Celâl Sılay, sanat eserinin yaratılma sürecini bununla sınırlı bırakmaz. Estetik bir titizlikle yaklaşılan öz, biçime de kılavuzluk etmektedir. Böylece meydana getirilen kompozisyon tekrar tekrar tasarlanır. Bu sırada sanatkar, devrinin estetik zevkini geliştirebilmek için kendi şiirini etkileyen sosyal ve psikolojik faktörleri de eserine dâhil etmelidir. Bu noktada bilinçaltı, dolayısıyla imajlar devreye girmektedir. Bütün bunlar dışında şiirin estetik değerini oluşturan ses, söz, biçim, renk gibi kavramlar da eseri şekillendirir. Dahası şiirin ruhunu veren psikik etki de eklenirse gerçek sanat eseri ortaya çıkmış olur. Görüldüğü üzere Celâl Sılay şiirden yola çıkarak sanat eserinin yaratılma aşamalarını geniş bir şekilde ele almış, adeta bir şiir mühendisi gibi işin tekniği üzerinde uzun uzun konuşmuştur.

Şair Üzerine Düşünceleri

Celâl Sılay, şiirlerini ve şiirle ilgili eleştirilerini yazmaya başladığı 1930’lu yılların sonu ile 1970’li yılların başı arasında şairin kişiliği ve sorumluluklarına dair pek çok yazı kaleme alır. Ancak onun 1930-1970 yılları arasında yazdığı yazılara dikkat edildiğinde bu dönemde Türk edebiyatını etkisini altına alan yönelişlerden tamamen farklıdır. Öyle ki şiirimizde 1920’li yılların sonunda Nâzım Hikmet’in “Putları Kırıyoruz” yazısıyla başlayan şiirde yenilik hareketleri pek çok şairin bakış açısını değiştirdiği gibi 1930’lu yılların sonuna denk gelen Garip Hareketi de şiiri temelden sarsmıştır. 1940’lı yıllarda ağırlığını hissettiren toplumcu şiir anlayışı ise şiire ve şaire yeni anlamlar yükler. Örneğin bu şiir anlayışının önemli isimlerinden olan Ömer Faruk Toprak, şairin öncelikli amacının dünyayı değiştirmek olması gerektiğini vurgulayarak şairliği toplumsal sorumluluklarla birlikte tanımlar: “Daha iyi bir dünyaya varmak için, dünyayı değiştirmek çabası ozanın birinci amacı olmalı, diyorum. Ozan ya da yazar, bu değişime gözlerini kaparsa ne olur? Avare olur, bohem olur.” (Toprak 1977: 12). Benzer şekilde Türk edebiyatının önemli eleştirmenlerinden biri olan Nurullah Ataç, *Ülkü* dergisindeki “Toplumda Ozan” yazısında “Nedir ozanın görevi?” sorusuna “Biz ozandan, duygularımızı, düşüncelerimizi, inanlarımızı söylemesini bekleriz... Ozan bundan kaçınabilir mi?” şeklinde cevap verir (Ataç 1949: 3). 1940’lı yıllardan itibaren Türkiye’de etkisini hissettiren toplumcu gerçekçi şiir anlayışının şaire yaklaşımı “toplumsal fayda” düşüncesini önceler. Fakat Türk şiirinde toplumcu gerçekçi şiir anlayışının büyük bir ivme yakaladığı bu dönemde Celâl Sılay’ın “şair” hakkındaki düşünceleri hayli farklıdır. 1950’de *Beş Sanat* dergisinde kaleme aldığı “25 Yıllık Türk Şiiri” adlı yazısının giriş kısmında şiirin nasıl olması gerektiği üzerine yorumda bulunduktan sonra şair kimliği üzerine de görüşlerini sunar ve toplumcu şairlerden ayrılır:

Kelimelerle güzel ifade parıltılarını vermek şiir midir? Şekilde sağlam muhtevada cılız bir kelimeler örgüsü “şiir” sırrına yanaşabilir mi? Muhtevada sağlam, şekilde çürük bir yazının adı nedir? Her ikisinde kuvvetli görünen bir edebî eser şiir olabilir mi? Bütün bu sualleri

cevaplandırmak için şiirin bir ölçüsü olmak lâzımdır; fakat elde böyle bir ölçü yoktur; onun yegâne miyarı, şairin kendisinden başka bir şey olamaz. Bu sebeple şiir yok şair vardır. Çünkü bu san'at parçaya ve tesadüfe tahammül etmez. Damla halinde öyle parıltılar zaptedilmiştir ki bunun, yazana mı, yoksa umumî şuura aid hissî bir zabıt mı olduğu tâyin edilemez. Şair, dünya görüşü ve onu ifade ediş tarzı ile bir bütündür. Acemilikten ustalığa, tekâmülden tedenniye geçebilir. Fakat üslûbunda ve fikrinde bir şahsiyet, bir istiklâl, bir tamamlık olmak şartıyla (Sılay 1950: 4).

Yukarıdaki satırlarda da görüleceği üzere Celâl Sılay şiirden çok şiirin kurucusu, mimarı olan şaire önemli görevler yükler. Dahası şairliğin acemilikten ustalığa giden aşamaları olmasına rağmen esas olan şairin belirli bir şiir bilincine, şiir düşüncesine erişmiş olmasıdır. Gavsî Ozansoy'un *Tercüman* gazetesi adına 1962 yılında yaptığı ankette de konuşan Celâl Sılay, şairler üzerine konuşurken şiir geleneğimizin önemli temsilcileri olan Abdülhak Hamid, Tevfik Fikret, Ahmet Haşim, Mehmet Âkif ve Yahya Kemal üzerinde durur:

Tanzimat'tan bu yana saf şiirin yerini birtakım sulu konular aldı. Mesela Fikret bir insanlık davasına kapılmış, Âkif bir ümmetçilik cereyanına dalmış ve Haşim batının bir tecrübesi olan (sembolizm) de donmuş. Yahya Kemâl (divan)ı kendi çağının suni bir devamı olarak zorla sürdürmüş, Hamit ise şiiri (büyük laf) etmek sanmış. Böylece şiirin kendi sahih işi bir takım kişisel ve toplumsal çıkarlarının vasıtası haline getirilmiş (Ozansoy 2016: 58-59).

Sılay'a göre bu şairler bağlı buldukları ideoloji ya da beslendikleri akım gereği şiire zarar vermiştir. O, şairin hiçbir kesime yaranma endişesi olmadan sadece şiir için var olması gerektiğine inanır. Celâl Sılay üzerine bir biyografi kitabı kaleme alan Bilal Kırmırlı ise onun şairi değerlendirişine yer verdiği satırlarda "şiir", "yaşam" "kelime" üçlüsüne vurgu yapar:

Sılay'a göre, şair, kişiliğini bir şiirden ötekine deneye deneye bulabilir. Çünkü yapıcılık bu denemelerden pek çok sonra gelecektir. Hayat, izini duygu ve düşüncelerde bulur. Bunlara da şekil veren kelimelerdir. İnsan, kelimeleri duyduğu oranda yaşar ve kelimeye can veren de budur (Kırmırlı 2007: 201).

Görüleceği üzere Celâl Sılay, şair olmayı yaşamı tanımayla eşdeğer tutmaktadır. Ancak yaşamı anlamlandırabilen şair, duygu ve düşüncelere biçim veren kelimelerin dünyasına girebilir. Bu bağlamda "kelimeyi hissetmek" "yaşamı hissetmek" demektir.

Türk Şiiri Dönemleri ve Şairleri Üzerine Değerlendirmeleri

Celâl Sılay'ın, şiir üzerine yazmayı ölümüne kadar hiç bırakmadığını söylemek mümkündür. Onun Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türk şiirinin geçirdiği bütün evreler hakkında yorumu vardır. Kronolojik olarak gidilecek olursa *Yeni Memleket* gazetesinde "Mevlana" isimli yazısında geçmişten bugüne şiir tarihimizi ele alırken eski şiiri temsilen günümüze Ömer Hayyam, Yunus Emre ve Mevlana olmak üzere üç büyük şairin kaldığını belirtir. Bu üç şair içinde de en çok Mevlana'ya kıymet verir:

Mevlânâ Celâleddin-i Rumî bu şairlerin en güçlülerinden. Onun başarısı daha yaman: Medreseye karşı müziği, medreseye karşı rakı,

medreseye karşı aşkını yaşatan, dile getiren, hayata sokan şair. Saraya karşı halkı benimseyen bir sosyal anlayışın düşünürü (Sılay 1954: 2).

Celâl Sılay, Divan şiirine de ayrı bir önem atfeder. *Her Hafta* dergisinde şiir yazan okurlarına Divan şiiri okumalarını salık vermiştir. Divan şairlerinin zengin ve emsalsiz şiirlerinden faydalanılmasını ister, fakat geçmişin ruhunun şimdide taşınmasını uygun bulmaz (Sılay 1950: 12). Celâl Sılay, sadece Divan şiiri hakkında konuşmamış, Batı etkisinde gelişen Türk şiirini değerlendiren yazılar da yazmıştır. Bu bağlamda kaleme aldığı yazılarında Tanzimat dönemi şairlerinden Abdülhak Hamid'i, "Tanzimat snopları" arasında değerlendirmiş, ondan günümüze tek mısra kalmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte Tanzimat döneminde hakir görülen Karacaoğlan bugün hâlâ okunmaktadır. Celâl Sılay, Edebiyat-ı Cedide şairleri içinde Tefik Fikret üzerinde de önemle durur. 1959 yılında Tefik Fikret'in şiirlerinin sadeleştirilmesi üzerine kaleme aldığı yazısında Tefik Fikret'i "inhitat devrinin aslan sesli şairi" olarak nitelendirmiştir (Sel 1959: 2). Bu noktada Celâl Sılay, Cumhuriyet'ten önceki şiirin etkisinin bittiğine inanmaktadır ve o dönemi anlamak için birkaç örneğin okunmasının yeterli olacağını düşünmektedir. Bu yüzden yazılarında söz konusu döneme ait pek fazla yorum bulmak mümkün değildir. Ancak konu Cumhuriyet devri olunca daha çok söz söyleme ve değerlendirme yapma isteğindedir. Türk şiirinin daha çok Cumhuriyet devriyle ilgilendiğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla yazılarında çağdaşı olan pek çok şaire dair irili ufaklı görüşe yer vermiştir. Bu bağlamda Celâl Sılay'ın ilk olarak şairler üzerine görüşlerini paylaştığı yazı Mehmet Akif üzerinedir. Bu yazı, *Yeni Adam* mecmuasında Mehmet Akif'e dair yapılan bir ankette yer alan Mehmet Akif'in şairliği konusundaki eleştirilere cevap verme ihtiyacıyla kaleme alınmış bir yazıdır. Bu bakımdan da Mehmet Akif'i savunmak için yazıldığından aceleyle üretilmiş bir yazı izlenimi vermektedir.

Celâl Sılay, pek çok şairi etkisi altında bırakan "Merdivenler" şairi Ahmet Haşim hakkında da değerlendirmelerde bulunmuştur. 4 Haziran 1933 yılında vefat eden Ahmet Haşim'i anmak adına 5 Haziran 1937 tarihli *Açık Ses* gazetesinde "Ahmet Haşim ve Bugün" adlı yazıyı kaleme alan Celâl Sılay, şaire karşı gösterilen ilgisizlikten şikâyet eder. Bu yazı vesilesiyle şiirin musikiyle ilişkisini de gündeme getirir:

Şiir, şekilleri kelimelerle büyüleyerek ruhumuza hitap eden bir musikidir. Haşim'i okurken etrafımızı kaplıyan her şeyin değiştiğini, güzellik havarilerinin kanatları içinde tanımadığımız bir hayal âlemine doğru uçtuğumuzu hissederiz. Bu âlemin çiçekleri, renkleri bizim bildiğimizden ayrı bir sihirle örtülüdür. Bu âlem en verimli mevsimini yaşarken birden bire güneşini kaybetmiştir. Şimdi biz, bu emsalsiz beldeyi ruhumuzun en güzelliği susamış köşelerinde hıfz etmek suretiyle yaşatacağız (Sılay 1937: 2).

Ahmet Haşim, Celâl Sılay'ın ömrü boyunca saygı duyduğu, şiirine hayranlıkla yaklaştığı bir şair olmuştur. Bununla birlikte Haşim'in şiirinde eksik yönler bulunduğunu da kabul etmektedir. Benzer durum Yahya Kemal için de geçerlidir. Yahya Kemal de şiir anlayışı ile mazide kalan bir sanatçıdır. Bilim ve teknoloji çağının modern insan tipi onun şiir anlayışının çok uzağındadır. Ancak Ahmet Selami Sel müstearıyla *Yeni Memleket* gazetesinde kaleme aldığı "Asırlık Şair" yazısında Yahya Kemal'den övgüyle bahsedecektir. Bu yazıda Yahya Kemal'in Türkçe kelimeleri ahenk ve zarafet açısından değerlendirip ince bir ifade kudretiyle ele aldığını söylemiştir (Sel 1953: 2). Celâl Sılay

hem Yahya Kemal'in hem de Ahmet Haşim'in çağdaşları ve sonraki kuşaklar üzerinde önemli etkiler bıraktığına, Türk şiirinin gelişimine önemli katkıda bulunduğu inanmaktadır.

Celâl Sılay, döneminin hemen hemen bütün şairlerine değindiği, Türk şiiri üzerinde geniş bir şekilde durduğu "25 Yıllık Türk Şiiri" adlı bir yazı da kaleme almıştır. Bu yazıda şiirde özgün seslerin, farklı duyuş tarzlarının var olduğunu, dolayısıyla her şairin kendi şiiriyle kendi poetikasını kurduğunu ifade eder. Benzer konulara yer verdiği bir başka yazısında da Türk şiirinin zirve şahsiyetlerinden söz eder. Ahmet Haşim ve Yahya Kemal haricinde Nâzım Hikmet ve Necip Fazıl'ı da Türk şiirinin zirvesine yerleştirir (Sılay 1950: 4). Ahmet Haşim, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Necip Fazıl Cumhuriyet'ten sonraki Türk şiiri içerisinde tesirleri en fazla hissedilen şairlerdir. Bu şairler dışında yaşadığı dönemde özgün bir ses yakalayabilmiş şairleri de anar. Ahmet Muhip Dıranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Bedri Rahmi Eyuboğlu, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Orhan Veli, Melih Cevdet Anday, Oktay Rifat, Sabahattin Kudret Aksal, Cahit Külebi gibi şairlerin şiir dünyamıza farklı bir renk getirdiğini söyler. Nâzım Hikmet üzerinde ısrarla duran Celâl Sılay, serbest nazımın onunla geliştiğini vurgular.

Dönemin genç şairleri konusunda ise Celâl Sılay'ın tavrı hayli ilginçtir. Celâl Sılay, Mart 1947 yılında yazdığı "Yeni Bir Şair Var Mıdır?" yazısında Nurullah Ataç gibi eleştirmenlerin takdiriyle "acemi çaylak" konumundaki şairlerin ön plana çıkarılmasına karşı çıkmaktadır. Bu yazıda "acemi çaylak" olarak kastedilen şairler Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday'dan oluşan Garip şairleridir. Bu yazıdan da anlaşılacağı üzere Celâl Sılay, başlangıçta Garip Hareketi'ne ve onu destekleyen eleştirmen Nurullah Ataç'a karşı menfi bir tavır takınmıştır. Bunun sebebi de Garip Hareketi'nin, şiiri şairanelikten, dolayısıyla muhayyileden kurtarmaya çalışmasıdır: "Şiiri, muhayyilenin yaratıcı kaynaklarından kurtarmağa uğraşan kurnaz şiir heveskârları ortaya kolay örnekleri atarak bugünkü curcunaya sebep oldular. Bugün bunların arasında bir şahsiyet aramak beyhude zahmettir" (Sılay 1947: 13) sözlerinden de anlaşılacağı üzere Celâl Sılay Garip Hareketi'ne şiddetle karşı çıkmıştır. Hatta 1950 yılında *Beş Sanat* dergisinde Türk şiirinin 25 yılını değerlendirdiği yazısında tek tek isim verip tepkisini göstermekten çekinmeyecektir. Bu yazıda da Garip Hareketi'nin muhayyilesi olmadan hareket ettiğini, şiiri muhtevada değil de şekilde aradığını söyleyerek bu hareketi eleştirir. Sılay'ın da vurguladığı üzere Garip Hareketi, şiir için ayrı bir dil olmadığını, konuşulan dille şiir yazılabileceğini savunduğu için hata yapar. Öyle ki şiirin özel bir dile, farklı bir anlam kabiliyetine ihtiyacı vardır. Ancak 1950'li yılların ortalarında Celâl Sılay'ın Garip Hareketi'ne karşı tavrında önemli değişiklikler olacaktır. Bu yıllarda Garip şiirinden Orhan Veli'nin önemine dikkat çekerek öncekilerden bambaşka bir tavır sergiler. Orhan Veli, Türkçeye "ayıklanmış bir sadeliği" getiren "çılgır açıcı" bir şairdir. O, "büyük laf" etmek yerine duyguyu en "insanca" yanılla ele alarak mısralar arasında parçalanmadan verebilmektedir. Dahası Garip şiiri dilde sadeleşmeyle, deyişte yeniliği birleştirerek modern şiiri yaratmıştır (Sılay 1967: 14). Celâl Sılay'ın Garip şiiri hakkındaki değişen fikirlerinin temelinde yatan nedenler sorgulanmaya değerdir. Onun önceleri eleştirdiği, sonraları beğendiği Garip şiirine karşı bu tutumu neden ileri gelmektedir? Şöyle ki 1950'li hatta 1960'lı yıllarda Garip şiiri etkisini yitirmesine rağmen Celâl Sılay, geç de olsa bu hareketin Türk şiirine yaptığı katkının hakkını verme gereği hisseder. 1940'lı yıllarda sert bir dille eleştirdiği 1950'li

yıllarda alçak sesle de olsa beğendiğini dile getirdiği Garip şiirini, 1960'lı yıllarda yüksek bir sesle övecektir. Artık o da Garip'in Türk şiirine yeni bir soluk getirdiğini kabul eder ve bunu söylemekten çekinmez. Hatta bazı yazılarında Orhan Veli'nin şiirlerini yorumlayarak mısralardaki derin anlamları açığa çıkarmaya çalışır. Orhan Veli'nin önemli şiir figürlerinden olan Süleyman Efendi'den hareketle onun şiiri toplumla birleştirip bütünleştirdiğini bile savunur.

Celâl Sılay'ın beğendiği şairlerden biri de Cahit Sıtkı Tarancı'dır. Şairin hastalığı sırasında pek çok gazete ve dergide yazı kaleme aldığı gibi ölümünden sonra da yazılarla onu anmaya devam eder. Yazılarında Cahit Sıtkı Tarancı için hayli iddialı ifadeler de kullanmıştır. Ona göre Türk edebiyatına dillerden düşmeyen şiirler kazandıran Cahit Sıtkı, 1930'lu yıllarda bütün kalıpları kırarak şiirimizi özgürlüğüne kavuşturmuştur. Celâl Sılay'ın Cahit Sıtkı gibi şiirlerini beğendiği şairlerden biri de Fazıl Hüsnü Dağlarca'dır. Şöyle ki Dağlarca şiirini sembol ve imajlarla kurmakta ve bu şiir "modern şiir" anlayışına karşılık gelmektedir. Dahası Dağlarca'nın şiiri "şuuraltı birikmeler"den aldığı ilhamla güçlendirilmiştir (Sılay 1958: 2). Özetlemek gerekirse Fazıl Hüsnü Dağlarca Celal Sılay'ın hayranlık derecesinde beğendiği bir şairdir.⁶

Celâl Sılay'ın Cahit Sıtkı, Fazıl Hüsnü gibi kült isimler haricindeki şairler için eleştirileri hayli serttir. Bir şiir eleştirmeni gibi olarak son derece titiz davranan Celâl Sılay, okuduğu pek çok şairi eleştiri süzgecinden geçirerek kendince kusurlu gördüğü tarafları sıralar. Hece ile yazan şairlerden Orhan Seyfi ve Yusuf Ziya, şiiri dilin sadeleşmesinden ibaret gördükleri için 1950'li yıllara gelindiğinde kendilerinden herhangi bir iz kalmamıştır. Benzer şekilde Halit Fahri, Celâl Sahir, Faruk Nafiz her ne kadar halkın diline inerek şiiri yalın bir ifadeye kavuşturmuşlarsa da "şiirin esrarlı ülkesine" girememişlerdir. Dahası Sılay, heceyle yazan bu şairlere Mayıs 1953 tarihinde *Siyaset* dergisinde yayımlanan "Türk San'atı ve Batı" adlı yazısı vesilesiyle de değinecektir. Bu yazıda Türk şairleri üzerine Fransa'da neşredilen bir antolojiden hareketle bu şairlere eleştirilerini sıralar. Celâl Sılay'a göre antolojinin hatalarından ilki Ahmet Haşim, Yahya Kemal gibi büyük şairlerin yanında "Hececi" şairlere yer vermesidir. Diğerleri ise yeni neslin önemli isimlerinden olan Melih Cevdet, Bedri Rahmi ve Cahit Sıtkı'nın antolojiye alınmamalarıdır ki bu durum da büyük bir kusurdur (Sel 1953: 11). Dahası Celâl Sılay, birçok yazısında Ceyhun Atuf Kansu, Suat Taşer, Talip Apaydın, Abdullah Rıza Ergüven gibi isimlerin şiirlerinden örnekler seçerek yazdıklarının şiir olmadığını kanıtlama çabası içerisindedir. Bu noktada Celâl Sılay'ın şiire dair yazdığı konulara dikkat edildiğinde onun İkinci Yeni şiiri hakkında hiç konuşmadığını ya da İkinci Yeni şairlerinden herhangi birinin adını bile anmadığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda şöyle bir yorum da yapılabilir; muhtemelen Celâl Sılay İkinci Yeni şiirini beğenmediği için onların eserlerini görmezden gelmiş, adlarını anmaya bile lüzum görmemiştir. Bununla birlikte yine Batı şiiri ve Doğu şiiri hakkında konuşmamış, yazılarında Batılı ya da Doğulu şairlerin isimlerine dahi yer vermemiştir. Bu durum da onun beslendiği kaynakların sınırlı olduğunu, sadece Türk şiiri ile yetinerek Doğulu ya da Batılı şairleri takip etmediğini, bu sebeple de poetikasını geliştirmekte yetersiz kaldığını göstermektedir.

⁶ Nevzat Sudi, *Küllük Anıları* adlı kitabının Celâl Sılay'la ilgili satırlarında Sılay'ın Fazıl Hüsnü hayranı olduğundan ve arkadaş çevresine Fazıl Hüsnü'yü övdüğünden bahseder (2004, 28).

Sonuç

Celâl Sılay, hem dergilerde hem de gazetelerde şiir/Türk şiiri ve şair/Türk şairi hakkında yazılar kaleme almıştır. Onun bu konular hakkındaki görüşleri ilk olarak 1936 yılında *Ebedî Renkler* adını verdiği kitabının giriş yazısındadır. Peyami Safa ve Yusuf Ziya'nın genç şairler hakkındaki olumsuz düşüncelerini eleştirdiği bu yazıda, kendi şiir anlayışını da "Bence Şiir" başlıklı bir yazı ile göstermiştir. Bu, Celâl Sılay'ın ilk poetik yazısıdır. Bunun ardından şiirle ilgili yazılar yazmaya devam etmiş; Türk şiirinin hızla geliştiği 1950'den sonra şiir sanatıyla ilgili görüşlerini daha çok açıklama ihtiyacı hissetmiştir. Türk şiiri 1950'li yıllarda bir nevi değişim dönüşüm içerisindedir. Bir yandan Garip şiirinin etkileri az da olsa sürerken bir yandan Attila İlhan'ın önderliğinde Mavi hareketi kendisine ayrı bir kanal açmıştır. Bir taraftan ise İkinci Yeni şairleri kendilerini göstermeye başlamış, imgeye dayalı bir şiir anlayışı ile yeni bir şiir dünyasının kapılarını açmıştır. Bu ortamda hiçbir harekete dâhil olmayan Celâl Sılay da sanatsal bağımsızlığını ilan ederek kendi şiir anlayışını savunma gayreti içerisindedir. Bu yüzden çıkardığı dergiler aracılığıyla poetik görüşlerini yayımlayarak tek başına kendi şiir kalesini kurmaya çalışmaktadır.

Celâl Sılay'ın şiir eleştirileri onun bir şair olarak Türk şiirine yaklaşımını ve beğeni düzeyini göstermesi bakımından da önemlidir. Önceleri kendi şiir anlayışına uzak duran Garip Hareketi'ni eleştiren Sılay, 1950'li yılların ortalarına kadar bu görüşünde ısrarcıdır. Ancak daha sonra Garip Hareketi'nin Türk şiirine getirdiklerini, içerik ve biçimde yaptığı yenilikleri kabul etmiştir. Fakat yine de onlar gibi yazmamış, onların şiirini taklit etmemiş, yazılarında sadece Garip'in Türk şiirine kazandırdıkları üzerinde durmuştur. Yine kendi şiir zevkine benzer şiirler yazan Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Cahit Sıtkı Tarancı gibi şairleri beğenirken dönemin ilgi çekici hareketlerinden biri olan İkinci Yeni'nin adını hiçbir yazısında anmamıştır. Belli ki İkinci Yeni şairlerinin şiirlerini şiir olarak görmemiş, üzerinde durmaya gerek bile duymamıştır. Bu bağlamda Celâl Sılay'ın şiir zevki belirli kalıplar içerisinde kalmış olup zamana ve yeniliklere kapalı kalmıştır. Bu yüzden de Celâl Sılay'ın şiir eleştirilerinin yörüngesini kendi beğeni ölçütlerinin oluşturduğunu söylemek mümkündür. Dahası Celâl Sılay'ın şiire bakışı belirli biçim ve kalıplar üzerine bina edilmiştir de denilebilir. Bu sebeple bir zamanlar çok tanınmış bir isimken ilerleyen yıllarda çağı yakalayamadığı için olsa gerek, üstelik şiirin daima yeniliğe açık olması gerektiğini söylemesine rağmen hem şairliği hem de yazarlığı göz ardı edilmiştir.

Yazılarında Türk edebiyatının değişik evrelerinden farklı farklı şairleri ele alan Celâl Sılay birçok yazısında kimi zaman dolaylı da olsa bir eleştirmeni, şairi ya da yazarı hedef tahtasına oturtmuştur. Ancak yaklaşık kırk yılı bulan yazı hayatında hiç kimse ile poetik bir tartışmaya girmemiş, kendi yatağında akan bir ırmak gibi iyi şiirin nasıl yazılacağını, içeriğinde neler bulunacağını, ne şekilde örüleceğini düşünmüş, böylece Türk edebiyatına şiirleriyle katkı sunduğu gibi şiir üzerine görüşlerini paylaştığı yazılarla da eleştiri tarihimize katkısı olmuştur. Bu yazılar onun sadece bir şair değil, şiir üzerine düşünen, eleştirel denemeler yazan, çağını yakından takip eden bir yazar olduğunu da göstermektedir.

KAYNAKLAR

- AKBAL, Oktay, (14 Aralık 1986), "Bir Celâl Sılay Vardı", **Cumhuriyet**, s. 2.
- AKSAL, Sabahattin Kudret, (Şubat 1975), "Celâl Sılay'ı Anmak", **Varlık**, S. 809: s. 11-12.
- ATAÇ, Nurullah, (Temmuz 1949), "Toplumda Ozan", **Ülkü**, s. 31: 3-4.
- ÇALT, Baha, (Nisan 1955), "Bugünün Şairleri IV. Celâl Sılay", **Aydabir**, S. 34: s. 31-32.
- EROĞLU, Ebubekir, (Kasım 1974), "Celâl Sılay'ın Şiiri", **Diriliş**, S. 3: s. 96-98.
- HALICI, Fevzi, (Haziran 1991), "Bir Şiirin Hikâyesi: Celâl Sılay", **Türk Dili**, S. 474: s. 336-342.
- KIRIMLI, Bilal, (2007), **Celâl Sılay, Hayatı-Sanatı-Eserleri**, Trabzon: Ra Kitap.
- KURDAKUL, Şükran, (12 Eylül 1994), "Ölümünün 20. Yılında Celâl Sılay", **Cumhuriyet**, s. 15.
- Naci Sadullah, (4 Nisan 1936). "En Kuvvetli Şair, Romancı ve Hikâyecimiz Kim? Yusuf Ziya Ne Diyor?" **Son Posta**, s. 7.
- OZANSOY, Gavsi, (2016), "Celâl Sılay", **40 Yıl Sonra Diyorlar Ki**, (Haz: Ali İhsan Kolcu), Erzurum: Salkımsöğüt Yayınları.
- SAFA, Peyami, (18 Mart 1936). "İşkembe-i Kübra Edebiyatı". **Kültür Haftası**. S. 10: s. 182.
- SEL, Ahmet Selami, [Celâl Sılay], (3 Aralık 1953), "Asırlık Şair", **Yeni Memleket**, S. 34: s. 2.
- SEL, Ahmet Selami, [Celâl Sılay], (30 Mayıs 1953), "Türk San'atı ve Batı", **Siyaset**, S. 118: s. 11.
- SEL, Ahmet Selami, [Celâl Sılay], (3 Haziran 1959), "Rübab-ı Şikeste", **Her Gün**, S. 4086: s. 2.
- SILAY, Celâl, (1936), **Peyami Safa ve Yusuf Ziya'ya Diyorum Ki**, Bursa: Yeni Basımevi.
- SILAY, Celâl, (05 Haziran 1937), "Ahmet Haşim ve Bugün", **Açık Ses**, s. 2.
- SILAY, Celâl, (13 Mart 1947), "Yeni Bir Şair Nesli Var Mıdır?", **Millet**, s. 13.
- SILAY, Celâl, (22 Şubat 1950), "Yeni Her Hafta Şairleri", **Her Hafta**, S. 134: s. 12.
- SILAY, Celâl, (4 Mart 1950), "Yeni Her Hafta Şairleri", **Her Hafta**, S. 135: s. 19.
- SILAY, Celâl, (Nisan 1955), "Sanat Çekirdeği", **Doğu-Batı**, S. 18: s. 2.
- SILAY, Celâl, (7 Aralık 1955), "Edebiyat Sönüyor mu?". **Yeni Memleket**, S. 763: s. 2.
- SILAY, Celâl, (1 Mart 1956), "Ediplerimizle Konuşmalar: Celâl Sılay", Konuşan: Selma Yazoğlu, **Yirminci Asır**, S. 185: s. 9.
- SILAY, Celâl, (11 Temmuz 1958), "Şiir Dilinin Kitabilikten Kurtuluşu", **Yeni Gazete**, s. 2.

SILAY, Celâl, (Aralık 1967), “Cumhuriyet Şiiri”, **BP Hayat**, S. 18: s. 14.

SILAY, Celâl, (1969), **Söz-Eylem**, İstanbul: Yeni İnsan Yayını.

SUDİ, Nevzat, (2004), **Küllük Anıları**, İstanbul: Mephisto Yayınları.

TANER, Haldun, (2019), **Ölürse Ten Ölür Canlar Ölesi Değil**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

TOPRAK, Ömer Faruk, (1977), “Yazınımızda Toplumcu 40 Kuşağı Olgusu”, **Türkiye Yazıları**, S. 9: s. 12.

Vakit (4 Ağustos 1944), “Celâl Sılay’ın Cevabı: Bugünkü Edebiyatımız”, **Vakit**, s. 2.

YELKEN, (Eylül 1959), “Celâl Sılay Diyor ki”, **Yelken**, S. 32: s. 10-11.

ULUTAŞ, Nurullah (2000). **Celal Sılay’ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri**. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.